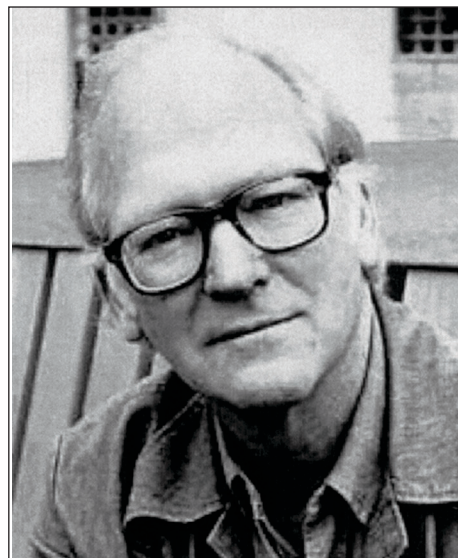

Tenkte tanker:

Donald Herbert Davidson

1917-2003

Fra 1960-tallet og frem til sin død var Davidson kanskje vår mest innflytelsesrike engelsktalende filosof. Hans helhetlige teori om tanker, kommunikasjon, mening og handling, presentert gjennom et antall artikler, hevder at rasjonalitet - eller fornuft - er en nødvendig betingelse for bevissthet og kommunikasjon. La oss se nærmere på dette.

STEIN SMAALAND

Mange har misunt Davidsons frie måte å synliggjøre sine tanker på;

«Jeg skulle ønske jeg var en stykkevis, usystematisk filosof som kunne tilby uavhengige forslag innenfor et bredt spekter av fagområder»

(David Lewis, amerikansk filosof).

Davidsons arbeider passer godt inn som en fortsettelse av andre storheter i filosofiens historie, som Aristoteles, Descartes, Kant og Hume (jfr. «tenkte tanker»-serien). Hans innflytelse når dessuten utover filosofiens rekker, til lingvistikk, litteratur, psykologi (Wheeler:1), samt til ledelse.

Liksom med Descartes tok det tid før Davidson publiserte sine tanker.

Bakgrunn

Davidson ble født i Springfield,

Definisjon av filosofi

Filosofiens tradisjonelle hovedområder;

- a) metafysikk (eksistensens filosofi)
- b) epistemologi (kunnskapens filosofi)
- c) etikk (moralteoriens filosofi)
- d) estetikk (skjønnhetens filosofi)
- e) logikk (tenkningens filosofi)

Innen **metafysikkens** bevissthetsfilosofi hevder Davidsons **anomale monisme** at det mentale, dvs. bevisstheten eller tankene våre, er identisk med det fysiske, dvs. med kroppen vår. At enhver psykologisk tilstand, f.eks. redsel, har en samtidig og samsvarende fysisk tilstand, f.eks. en bil som raser mot oss og nevrologiske signaler i hjernen.

Massachusetts, på farssiden av en innvandrerfamilie fra Skottland, på morsiden av en relativt velstående fabrikk-eier som var underleverandør til østkystens voksende hanskeindustri. Davidson startet sine studier på Harvard University, først med engelsk og litteratur som Shakespeare og Homer, senere i klassisk filosofi, ikke minst Platon.

Gjennom sine studier kom han i nærkontakt med flere lokale storheter, som filosofene A. N. Whitehead, C. I. Lewis, W. V. Quine, B. F. Skinner, S. Kripke, B. Russell, R. Carnap, R. Chisholm, H. Putnam, T. Burge, for å nevne noen. Men det skulle først og fremst bli Quine som ble hans faglige mentor.

Davidson hadde et bredt interessefelt, og det skulle ta lang tid før han fant frem til sitt bidragsfelt. Under krigen investerte han 3 1/2 år i marinen. Da han returnerte var han rede til å skrive doktoravhandling om en av Platons dialoger. Deretter var han noen år ved Harvard Business School, der hans studier i beslutningsteori og målteori bidro videre til hans mellommenneskelige og ledelsesorienterte vinklinger.

«Det var blitt 1952, du var midt i tredveårene, og du hadde ennå ikke funnet noe filosofisk prosjekt!?»

(Lepore 1990).

Sjel-legeme-problemet

Blant metafysikkens utfordringer er sjel-legeme-problemet, eller tanke-kropp-problemet, om du trives bedre

med en mindre religiøst ladet betegnelse. Hvordan kommuniserer tanken og kroppen med hverandre? Vi vet jo alle at det foregår kommunikasjon. Begge veier. Når øynene våre registrerer at en bil kommer rasende mot oss, sendes impulser til hjernen, som tenker, beslutter og gir signaler til kroppen og bena våre om at vi må forflytte oss - raskt!

Årsaken til at vi lever er at tankene, bevisstheten, og kroppen er i løpende kontakt med hverandre.

Davidson har, imidlertid, som de fleste av våre nålevende filosofer forkastet Gud som en forklaring, i motsetning til Platon og Aquinas (jfr. «tenkte tanker»).

Som en mer moderne løsning introduserte Davidson bevissthetsteorien «anomal monisme» (Davidson 2001: 231). «Anomal» siden den er avvikende, «monisme» siden Davidson er blant det flertall som forfekter at tanke og kropp er ett, og at begge er fysiske, en oppfatning som ikke minst nyere hjerneforskning har bidratt til. La oss gå videre til kommunikasjon mellom mennesker; →

Davidsons liv

- 1917 fødes i Springfield, Massachusetts
- 1939 bachelor ved Harvard i litteratur og historie
- 1941 master i filosofi
- 1942 til Middelhavet med US Marine
- 1949 doktor om Platon
- 1963 «Actions, reasons and causes» innleder artikkelserien
- 2003 dør i Berkeley, California, av hjerteslag etter kneoperasjon

Filosofiske milepæler

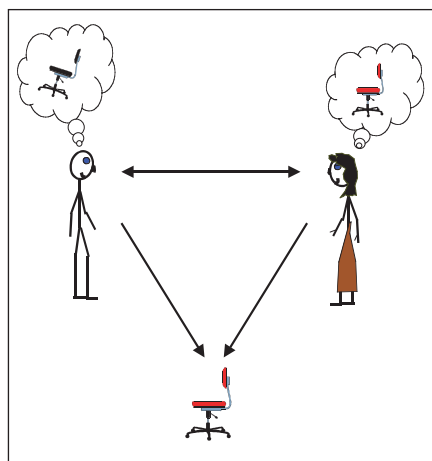
29xx	kileskriften, billedskrift fra Mesopotamia
27xx	hieroglyfer, skrifttegn fra Egypt
19xx	ritualer overføres fra Eurasia til Nord-India
18xx	skriftspråk finnes i Kina
16xx	lydskrift (konsonanter) fra semittene
625	vestlig filosofi fødes med <i>Thales av Miletus</i>
570	<i>Lao Tzu</i> , taoismens første tenker, fødes
563	<i>Gautama</i> , Buddhismens grunnlegger, fødes
520	<i>Confucius</i> skole (L&L nr. 2-2001)
399	<i>Sokrates</i> dømmes til døden
387	<i>Platons</i> universitet (L&L nr. 8-2002)
369	<i>Chuang Tzu</i> , taoismens andre tenker (L&L nr. 9-2001)
335 fvt.	<i>Aristoteles</i> grunnlegger skole (L&L nr. 11-2001)
29 evt.	<i>Jesus fra Nasaret</i> korsfestes
249	nytaoismens <i>Wang Pi</i> dør 24 år
400	<i>St. Augustin</i> skriver « <i>Confessions</i> », underlag for kristen teologi
1126	<i>Averroes</i> fødes i Cordoba, muslimsk Sør-Spania
1323	<i>Aquinas</i> opphøyes til helgen
1623	skuespillene til <i>Shakespeare</i> publiseres syv år etter hans død
1632	offentliggjør <i>Galilei</i> at solen er i sentrum
1641	<i>Descartes</i> starter moderne filosofi (L&L nr. 2-2002)
1645	samurai <i>Miyamoto Musashi</i> dør
1656	<i>Spinoza</i> bannlyses (L&L nr. 10-2003)
1666	<i>Leibniz</i> filosofi utgis i « <i>De arte combinatoria</i> »
1684	<i>Newtons</i> skriver « <i>Principia</i> » på 18 måneder
1740	<i>Humes</i> empirisme (L&L nr. 8-2001)
1762	<i>Rousseau</i> publiserer « <i>Émile</i> »
1781	<i>Kant</i> gjenoppliver filosofien (L&L nr. 10-2001)
1807	<i>Hegel</i> opponerer (L&L nr. 6-2001)
1818	<i>Schopenhauers</i> « <i>Die Welt als Wille und Vorstellung</i> »
1838	<i>Kierkegaards</i> eksistensialisme (L&L nr. 3-2001)
1859	<i>Darwins</i> evolusjonsteori (L&L nr. 1-2002)
1861	<i>Mills</i> « <i>Utilitarianism</i> » (L&L nr. 4-2003)
1868	<i>Nietzsches</i> første møte med Wagner
1895	<i>Freuds</i> etterfølger Anna fødes
1903	<i>Russell</i> utgir sin matematikk (L&L nr. 10-2002)
1913	<i>Jung</i> introduserer «analytisk psykologi»
1919	<i>Einsteins</i> relativitetsteori (L&L nr. 4-2002)
1921	<i>Wittgenstein</i> løser filosofien (L&L nr. 4-2001)
1921	<i>Piaget</i> blir forskningsleder (L&L nr. 9-2003)
1938	<i>Dewey</i> samler sine læringsidéer (L&L nr. 8-2003)
1943	<i>Maslows</i> behovshierarki (L&L nr. 12-2001)
1943	<i>Sartre</i> publiserer « <i>Being and Nothingness</i> »
1945	<i>Heidegger</i> forbyr å undervise pga. nazist-relasjoner
1960	<i>McGregor</i> publiserer « <i>The Human Side of Enterprise</i> »
1963	<i>Davidson</i> innleder med « <i>Actions, reasons and causes</i> »
1986	teosofen <i>Krishnamurti</i> «dør»
1990	<i>Senge</i> identifiseres med «den lærende organisasjon»
1993	<i>Demings</i> « <i>The New Economics</i> » (L&L nr. 12-2003)
1994	<i>Næss</i> mottar Gandhi-prisen (L&L nr. 2-2003)

Triangulering

Vårt rike, naturlige språk kan ikke forstås gjennom en mekanisk anordning, gjennom en robot. Språket vårt er fullt av ikke-grammatikalske konstruksjoner som ufullstendige setninger, som «skal vi?», metaforer, som «livets vår» (ungdommen) og «sjelens speil» (øyene), som neologismer (nye betydninger for etablerte ord), vitser og vitsegåter (vet du likheten mellom Michael Jackson og en plastpose?... Begge er farlige for barn), samt ordspill.

Så hvorfor, og hvordan, lykkes vi (stort sett) i å kommunisere?

Vi lærer språk gjennom interaksjon med andre. Men det er ikke tilstrekkelig at vi lar tankene våre kaste ball med hverandre. Da kan det lett oppstå varige og/eller alvorlige misforståelser. Vi behøver også en kobling til noe vi kan være sikre på at vi er enige om, nemlig til den ytre verden. Ikke minst ved innlæring av nye ord og uttrykk, eller ved innlæring av hva andre mener med sine ord og uttrykk, er det en stor hjelp at begge parter samtidig kan observere og erfare hva det snakkes om, jfr. figur 1.

Figur 1: Triangulering

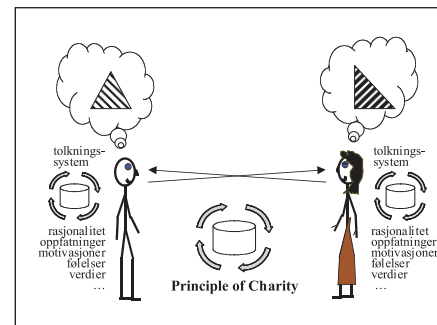
Dersom vi samtaler om et fysisk objekt er dette ganske greit. Men, etter hvert som vi samtaler om mer komplekse ting, kanskje om abstrakte ting, om tanker, om meninger, da kan vi ikke lenger basere oss på felles, fysisk observerte erfaringer. Da behøver vi et grunnleggende prinsipp.

Principle of Charity

Davidsons velvillighetsprinsipp sier at vi ikke kan forstå andre uten først å

forstå hvordan den andres tanker henger i hop. Det finnes ingen logiske relasjoner mellom tankene. Men for å forstå må vi anta at den andre (også) er rasjonell;

«*For å kunne forstå at vi ikke forstår en annen må vi ha et bredt felles erfaringsgrunnlag om språket vårt og om verden*» (Lepore 1990).

Figur 2: Velvillighetsprinsippet

Å forstå et språk er å kontinuerlig justere de tolkningsmessige antagelsene vi har ut fra stadig nye ytringer (Evnine 1991).

Det Davidson mener å påstå er at de språklige konvensjonene (avtalene) som vi benytter for å forstå hverandre, ikke kan være grunnlaget for denne forståelsen. Avtaler og regler må sees i sammenheng med hva som kreves av oss for å overleve, i en verden sammen med andre mennesker, dyr - og biler. Dersom vi avviker for langt fra det aksepterte, vil omgivelsene «normalisere» eller eliminere oss, i tråd med Darwins «*survival of the fittest*» (jfr. «tenkte tanker»).

«*Vi kan aldri forstå vår samtalepartners intensjoner, oppfatninger og ønsker uten å snakke sammen. Det finnes intet døråpner eller rammeverksteori vi kan ha før vi begynner selve kommunikasjonen, selve interaksjonen. Vi må jobbe oss inn i hele systemet på samme tid*»

(Lepore 1990). □

Referanser

- Davidson, Donald, 2001, *Essays on Actions and Events*, Oxford
- Evnine, Simon, 1991, *Donald Davidson*, Stanford
- Lepore, Ernest, 1990, «*Interview with Donald Davidson*»
- Wheeler, David, *On Davidson*, Wadsworth 2003